

Sonkajärven kunta
Rutakontie 28
74300 SONKAJÄRVI

LAUSUNTO
7.3.2018

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Lausuntopyyntö 24.1.2018/OKM/41/010/2017

**LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE
LUKIOLAIKSI JA LAIKSI YLIOPILASTUTKINNON JÄRJESTÄMISESTÄ ANNETUN
LAIN MUUTTAMISESTA**

Sonkajärven kunta kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esitykseen eduskunnalle lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta ja lausuu esityksestä seuraavasti:

Pidämme lukiolakiuudistusta tarpeellisena. Vuoden 1998 jälkeen lukiolakia ei ole kokonaisuudessaan uudistettu ja kahdenkymmenen vuoden aikana lukiokoulutuksen maailma on muuttunut monella tavalla. Tulevaisuuden opiskelu- ja työelämä muuttuu kovalla vauhdilla ja opiskelijat tulevat tarvitsemaan monenlaisia taitoja ja tietoja kokonaisvaltaisessa kehittämisessään. Lukiolakiuudistuksessa on edelleen tarkoituksenmukaista kirjata lakiin lukio-opetus yleissivistävänä ja korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona. Uudistuvaan lukiolakiin on myös kirjattava, että kaikilla Suomen lukioissa käyvillä opiskelijoilla on mahdollisuus asuinpaikastaan riippumatta osallistua lukio-opiskeluun kotipaikkakunnallaan tai mahdollisimman lähellä kotipaikkakuntaansa. Pienen kunnan näkökulmasta lukio on erittäin merkityksellinen koko elinkeinon ja vetovoimaisuuden lisäksi kunnan sivistys- ja kulttuuritoimen kannalta.

Lukiokoulutuksen järjestäminen perustuu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämään koulutuksen järjestämislupaan. On erittäin hyvä, että hallituksen esityksessä tuodaan esille se, että koulutuksen järjestämislupia ei uudistettaisi, vaan nykyisen voimassa olevan lukiolain mukaiset lukio-opetuksen järjestämisluvat pysyisivät voimassa. Lukioiden tulisi saada jatkaa ehdottomasti myös niissä kunnissa, joissa kunta on valmis panostamaan lukion olemassaolon

turvaamiseen, mikä on myös meidän kuntamme päättäjien tahtotila. Tällaisessa tilanteessa, missä lukiokoulutusta ja ylioppilastutkintoa ollaan uudistamassa perusteellisesti, lukio-opetuksen järjestämislupien hakemisprosessi aiheuttaisi ylimääräistä jännitettä lukiokoulutuksen kentälle.

Hallituksen esityksessä esitetään, että valinnaisuutta ei ole perusteltua ainakaan merkittävässä määrin lisätä. Tämä on kannatettava ajatus, sillä lukio-opintojen yleissivistävyys toteutuu parhaiten laajalla oppiainevalikoimalla ja tietynasteisella kurssien pakollisuudella. Pienten lukioiden näkökulmasta on muistettava se, että monesti pienten paikkakuntien lukioiden opettajat toimivat myös yläkoulujen opettajina ja joissain tapauksissa myös alakoulujen opettajina. Jos valinnaisuutta lähdetään merkittävässä määrin lisäämään, se voi merkitä joidenkin aineiden opettajille sitä, ettei heille riitä tunteja opetettavaksi. Hallituksen esityksessä ehdotetaan otettavan käyttöön opintojen mitoitustavaksi osaamispisteet tai opintopisteet kurssimuotoisen rakenteen sijaan. Tällä olisi luultavasti positiivista vaikutusta lukiokoulutuksen ja korkeakoulutuksen lähentymisessä toisiinsa: opiskelijoiden jo ennen varsinaista korkeakouluopiskelua käymät opinnot voidaan hyväksyä sellaisenaan tulevaan korkeakoulututkintoon ja opiskelijat saavat näin tuntumaa opiskeluun korkeakouluissa. On kuitenkin muistettava, ettei lukio ole valmennuskurssi yliopistoon tai muuhun korkeakouluun. Opintojen mitoitustavan muuttuminen kurssimuotoisuudesta osaamispisteiksi tai opintopisteiksi tulee vaikuttamaan myös aineenopettajien opetusvelvollisuuksien määräytymiseen ja laskentaperusteisiin.

Todistusvalinnasta on tulossa pääasiallinen väylä korkeakoulutukseen vuoteen 2020 mennessä. Tämä vahvistaa ylioppilastutkinnon merkitystä ja samalla opiskelijan tutkinnon eteen tekemää työmäärää. Lukiolakiuudistusta koskevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan rajoituksetonta uusimisoikeutta ylioppilastutkinnon suorittaneille. Rajoitukseton kokeiden uusimisoikeus voi johtaa siihen, että opettajien yo-kokeiden tarkastamiseen kuluva aika ja valvontoihin käytettävä aika tulevat kasvamaan olennaisesti ja samalla yo-tutkinnon arvostus laskee. Lukiokoulutuksen järjestäjillä on tällä hetkellä velvoite ottaa vain omia opiskelijoitaan suorittamaan ylioppilastutkinnon kokeita. Sähköisten ylioppilaskirjoitusten aikakaudella lukioilla on uudessa laissa säilyttävä oikeus päättää siitä, keillä on oikeus osallistua ylioppilaskokeisiin omissa tiloissaan, sillä kaikilla lukioilla ei ole välttämättä valmiuksia tarjota ylioppilastutkinnon kokeiden suorittamismahdollisuutta aiempaa suuremmalle kokelasmäärälle.

Yhteistyön lisääminen korkeakoulujen, muiden koulutusten järjestäjien sekä työelämän ja muun ympäröivän yhteiskunnan kanssa on kannatettava ajatus. On kuitenkin muistettava, että kaikki Suomen lukiot eivät sijaitse korkeakoulupaikkakuntien läheisyydessä. Tällöin läheisempi yhteistyö esim. lähiopetuskurssien muodossa vaikeutuu ja todennäköisempi vaihtoehto on tällöin etä- ja virtuaalikurssien järjestäminen. On perusteltua olla huolissaan siitä, miten pitkien etäisyyksien lukiot tästä selviävät. Veloitetaanko koulutuksen järjestäjät järjestämään vuosittain tietyn määrän yhteistyötä muun muassa korkeakoulujen ja muiden koulutusten järjestäjien kanssa ja millä tavalla vai saavatko koulutuksen järjestäjät itse päättää asiasta? Ei sovi myöskään unohtaa aiemmin toiminnassa olevia ja toimivia yhteistyörakenteita muiden koulutusten järjestäjien ja tahojen kanssa, joita pystytään edelleen hyödyntämään.

Opinto-ohjaajapalveluiden ulottaminen niihin henkilöihin, jotka ovat lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneet ja eivät ole saaneet jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on henkilöiden syrjäytymisen ehkäisyn ja tulevaisuuden suunnittelun kannalta perusteltua. Tätä puoltaa sekin, että uusista ylioppilaista noin 70 prosenttia ei pääse jatko-opintoihin (4.1. Taloudelliset vaikutukset. s. 33). Opinto-ohjauksen vahvistaminen lukiossa on yleisesti tärkeä asia. Kunnille tulisi kuitenkin jättää väljyyttä opinto-ohjaus- ja erityisopetuspalveluiden lisäämisen mahdollisuuksien järjestämisessä resurssit huomioon ottaen.

Lukiolakiuudistus toisi voimaan tullessaan lisäkustannuksia lukiokoulutuksen järjestäjille. Hallituksen esityksessä ehdotettu lisäkustannusten korvaaminen kunnille pienentämällä kunnan omarahoitusosuutta lukiokoulutuksen käyttökustannuksista täysimääräisesti olisi syytä kirjata lakiin tarkasti, jotta epäselvyyttä asiasta ei syntyisi. Se, että tässä vaiheessa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin tehtävät muutokset eivät ole tiedossa, edellyttää sitä, että uudistuvaan lukiolakiin kirjataan lisäkustannusten korvaaminen kunnille yksiselitteisesti.

Kunnioitavasti

Sonkajärven sivistystoimi

Lausunnon keskeinen sisältö:

- 1) Pidämme lukiolakiuudistusta tarpeellisena.
- 2) Jokaisella lukiota käyväällä opiskelijalla on oltava mahdollisuus asuinpaikastaan riippumatta osallistua lukio-opiskeluun kotipaikkakunnallaan tai mahdollisimman lähellä kotipaikkakuntaansa.
- 3) Nykyisen voimassa olevan lukiolain mukaiset lukio-opetuksen järjestämisluvat tulee pysyä voimassa uuteen lukiolakiin siirryttäessä.
- 4) Lukio-opintojen yleissivistävyys toteutuu parhaiten laajalla oppiainevalikoimalla ja tietynasteisella kurssien pakollisuudella eikä merkittävää valinnaisuuden lisäämistä tarvita.
- 5) Sähköisten ylioppilaskirjoitusten aikakaudella lukioilla on uudessa laissa säilyttävä oikeus päättää siitä, keillä on oikeus osallistua ylioppilaskokeisiin omissa tiloissaan.
- 6) Yhteistyön lisääminen korkeakoulujen, muiden koulutusten järjestäjien sekä työelämän ja muun ympäröivän yhteiskunnan kanssa on kannatettava ajatus. On kuitenkin muistettava, että kaikki Suomen lukiot eivät sijaitse korkeakoulupaikkakuntien läheisyydessä. . On perusteltua olla huolissaan siitä, miten pitkien etäisyyksien lukiot tästä selviävät.
- 7) Opinto-ohjaajapalveluiden ulottaminen niihin henkilöihin, jotka ovat lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneet ja eivätkä ole saaneet jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on henkilöiden syrjäytymisen ehkäisyn ja tulevaisuuden suunnittelun kannalta perusteltua. Kunnille tulisi kuitenkin jättää väljyyttä opinto-ohjaus- ja erityisopetuspalveluiden lisäämisen mahdollisuuksien järjestämisessä resurssit huomioon ottaen.
- 8) Lukiolakiuudistus toisi voimaan tullessaan lisäkustannuksia lukiokoulutuksen järjestäjille. Hallituksen esityksessä ehdotettu lisäkustannusten korvaaminen kunnille pienentämällä kunnan omarahoitusosuutta lukiokoulutuksen käyttökustannuksista täysimääräisesti olisi syytä kirjata lakiin tarkasti, jotta epäselvyyttä asiasta ei syntyisi.